

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 A Model of the 21st Century Desired Characteristics For student Quality Development

สมศรี เณรจาที่¹, วัชร ชูชาติ²

Somsri Nanjatee¹, Watcharee Chuchart²

¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเพื่อการพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเพื่อการพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (D.Ed.)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาและสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและยืนยันรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหาร ครูวิชาการ และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งสิ้น 178 โรงเรียน จำนวน 534 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีจำนวน 5 องค์ประกอบ และตัวแปรในทุกองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.668-0.952 เรียงตามลำดับ น้ำหนักองค์ประกอบรวมคือ การวางระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีจำนวน 59 ตัวแปร การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้โดยมีวิจัยเป็นฐาน มีจำนวน 6 ตัวแปร การบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ มีจำนวน 5 ตัวแปร การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร มีจำนวน 5 ตัวแปร การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณ มีจำนวน 5 ตัวแปร

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งรูปแบบที่มีความเหมาะสม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ การวางระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้โดยมีวิจัยเป็นฐาน การบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร และการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณ

3. การประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารสถานศึกษา, การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน, คุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

Abstract

The purposes of this research were to study the components of the school management model of the 21st century desired characteristics for student quality development, to develop and to evaluate the model of the 21st century desired characteristics for student quality.

The samples used in this research were 534 administrators, academic teachers, and school committee in schools under the Office of Basic Education Commission from 178 schools by using the multi-stage random sampling. The research instrument was a questionnaire with a reliability at 0.95. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and exploratory factor analysis.

The research revealed that:

1. It was found that there were 5 factors of the school management model of the 21st century desired characteristics for student quality development. The variables in each factor had the component weight between 0.668-0.952, ranking in order The first element, organizational development and participatory organizational development have varied by 59 variables. There are 6 variables in curriculum development and learning process with base research. There are 5 variables in resource and budget management. There are 5 variables in learning management for learner performance in technology and communication. There are 5 variables for developing information and information systems to manage resources and budgets.

2. The school management model of the 21st century desired characteristics for student quality development consisted of 5 factors: the organizational development and participatory organizational development, curriculum development and learning process with base research. resource and budget management. learning management for learner performance in technology and communication. for developing information and information systems to manage resources and budgets.

3. The evaluation of the school management model of the 21st century desired characteristics for student quality development was appropriate, possible and beneficial.

Keyword: Student Quality Development, A Model of the 21st Century Desired Characteristics

ภูมิหลัง

ในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทย ซึ่งในกลุ่มประเทศอาเซียน มีจุดมุ่งหมายสำคัญร่วมกันในการยกระดับการแข่งขันของภูมิภาค การร่วมแบ่งปันทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างกัน นำไปสู่การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (single market) เพื่อรองรับการปรับตัว การเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานเสรี โดยเฉพาะการพัฒนามาตรฐานทางการศึกษาร่วมกันของสถาบันการศึกษาในภูมิภาค และการรับรองระบบเทียบหน่วยกิตระหว่างกันจะนำไปสู่การขยายโอกาสทางการศึกษาของบุคลากรในภูมิภาคมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนากำลังคนให้เป็นมาตรฐานเทียบกับอาเซียนหรือนานาชาติ ตลอดจนเตรียมความพร้อมประชากรวัยเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหมายความว่า เรียนรู้เพื่อให้ได้วิชาแกนและแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องให้ได้ทั้งสาระวิชา และได้ทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต[1]

ทิศทางในการพัฒนาทุนมนุษย์ทั้งวงการศึกษาและวงธุรกิจเพื่อรองรับการเรียนรู้และมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21 century skills) ซึ่งกรอบแนวคิดนี้ได้รับการเผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 โดยมีขอบข่ายของทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (learning and innovation skill) เพราะเป็นยุคแห่งการสร้างผลผลิตทางธุรกิจ การเมือง สังคม การศึกษาและวัฒนธรรม ล้วนต้องการความคิดริเริ่ม (Initiatives) ความรักที่จะเรียนรู้ ความจริงจังที่จะพัฒนาทักษะของตน เพื่อมุ่งความเป็นเลิศในสิ่งที่ตนทำด้วยการศึกษาและสอบถามผู้รู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่ง

เรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งล้วนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเชื่อมโยงและต่อยอดความรู้ที่ได้รับมาให้กลายเป็นผลงานใหม่ที่มีคุณค่าสูงขึ้นจนสามารถแข่งขันได้ในตลาดการค้าเสรี สำหรับทักษะด้านชีวิตและอาชีพ (life and career skills) เนื่องจากในยุคอุตสาหกรรม ประเทศต้องการทุนมนุษย์ที่มีทักษะความเป็นผู้เชี่ยวชาญ สามารถทำงานเฉพาะอย่างของตนตามที่กำหนดในเส้นทางของกระบวนการผลิต แต่ยุคโลกแห่งไร้พรมแดนนี้ต้องการมนุษย์ที่มีทักษะชีวิตและอาชีพมากกว่า เนื่องจากโลกได้เปลี่ยนเป็นการดำเนินธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ที่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มและความแปลกใหม่ให้กับผลิตภัณฑ์ การพัฒนาทักษะชีวิตด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดีจึงมีความจำเป็นเพื่อให้เกิดการผสมผสานคุณลักษณะและความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มบุคคล ส่วนทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (information medial and technology skills) เป็นการเชื่อมโยงโลกเข้าด้วยกันผ่านทางเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) ทำให้มีการพัฒนาระบบและโปรแกรมต่าง ๆ สำหรับใช้งานทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม การเมืองการปกครองและวัฒนธรรม รวมถึงการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของผู้คน ทักษะด้านการใช้สารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงเป็นเรื่องที่ต้องฝึกฝนและมีการพัฒนาอีกมาก เพราะเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและทันสมัยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ หากไม่รู้จักใช้อย่างถูกวิธีและทำให้เกิดประโยชน์เชิงสร้างสรรค์ ก็อาจเป็นอันตรายหรือเกิดผลเสียหายน่ากลัวได้มหาศาล[2]

นอกจากนี้ยังมีประเด็นสำคัญในยุคศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต้องบูรณาการในการจัดการศึกษาโดยถักทอหรือประสานไปพร้อมกับองค์ความรู้หลักที่จำแนกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ความตระหนักรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness) ความรู้ความเข้าใจด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง (Civic Literacy) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพ (Health Literacy) และความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนจะต้องบูรณาการผสมผสาน 3 ทักษะดังกล่าวข้างต้นกับองค์ความรู้วิชาหลัก 5 ประเด็นควบคู่กันไป เพราะทักษะ 3 ประการ คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation) ทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) และการประกอบอาชีพ (Life and Career Skills) เด็กในศตวรรษที่ 21 ควรมีทักษะที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ ริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะทางสังคมและก้าวข้ามวัฒนธรรม มีความรับผิดชอบ และสามารถผลิตสร้างสรรค์งานได้ ตลอดจนมีความเป็นผู้นำและรับผิดชอบต่อสังคม [3] จากแนวคิดดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าคนที่ประสบความสำเร็จได้จะต้องมีทักษะในการเผชิญกับโลกที่ซับซ้อนขึ้น แต่ปัจจุบันระบบการศึกษาของรัฐยังไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะดังกล่าว จึงทำให้เกิดคำถามขึ้นว่า แล้วการจัดการศึกษาแบบใดที่จะสามารถสร้างนักเรียนพันธุ์ใหม่ให้มีคุณลักษณะที่พร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต

ด้วยสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวโน้มทางการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เกิดขึ้นในอนาคตดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการปรับกลยุทธ์และรูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อนำพาองค์กรให้เจริญก้าวหน้า และไปสู่ความเป็นเลิศทางด้านการศึกษาอันจะส่งผลในการเตรียมเยาวชนเพื่อสร้างเสริมสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงปรารถนาของนักเรียนให้สอดคล้องกับยุคศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำผลของการวิจัยสู่การเปลี่ยนแปลง เทคนิค วิธีการ กลยุทธ์รูปแบบการบริหารสถานศึกษาอันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษาและเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นโรงเรียนในฝัน (โรงเรียนตีประจำอำเภอ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 1,330 โรงเรียน ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม กลุ่มตัวอย่าง (Unit of Analysis) โรงเรียนละ 3 คนประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูวิชาการ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสิ้น 3,990 คน

1.2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหาร ครูวิชาการ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นโรงเรียนในฝัน (โรงเรียนตีประจำอำเภอ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพราะโรงเรียนในฝันเป็นโรงเรียนที่มีบริบทและมาตรฐานคุณภาพใกล้เคียงกัน เนื่องจากผ่านเกณฑ์การประเมินเหมือนกัน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi stage random sampling) กำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน [4] จำนวนทั้งสิ้น 178 โรงเรียน ได้ตัวอย่างจำนวน 534 คน

2. วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มี 2 ขั้นตอนคือ

1.1 การวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา การบริหารสถานศึกษา หลักการบริหารในศตวรรษที่ 21 แนวคิดการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะพึงประสงค์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ให้ได้ตัวแปรของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

ผลที่ได้รับจากการศึกษาใน ข้อ 1.1 คือ ได้ตัวแปรของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 130 ตัวแปร

1.2 การสร้างเครื่องมือ นำตัวแปรจาก ข้อ 1.1 มาสร้างเป็นแบบสอบถาม ที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อใช้ในการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

ผลที่ได้รับจากการศึกษาในข้อ 1.2 คือ แบบสอบถาม จำนวน 130 ข้อ เพื่อใช้ในการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 ส่งแบบสอบถามสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ไปยังกลุ่มตัวอย่าง

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลที่ได้รับจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 2.1 และ 2.2 คือ ได้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.3.1 วิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis)

2.3.2 โครงสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 จากองค์ประกอบที่ได้จากข้อที่ 2.3.1

ผลที่ได้รับจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 คือ ได้ร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินตรวจสอบรูปแบบที่เหมาะสมโดยการเสนอร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาประเด็นด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

ผลที่ได้รับจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 3 คือ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ที่มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

ผลการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ด้วยวิธีการสกัดปัจจัย พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ และตัวแปรในทุกองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.668 - 0.952 เรียงตามลำดับน้ำหนักองค์ประกอบรวมคือ การวางระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีตัวแปร จำนวน 59 ตัวแปร การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ โดยมีวิจัยเป็นฐาน มีตัวแปร จำนวน 6 ตัวแปร การบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ มีตัวแปร จำนวน 5 ตัวแปร การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร มีตัวแปร จำนวน 5 ตัวแปร การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณ มีตัวแปร จำนวน 5 ตัวแปร ซึ่งแสดงระดับความจำเป็นเกี่ยวกับตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบการวางระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน พบว่า ในภาพรวมระดับความจำเป็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกคือ จัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณและค่าขอตั้งงบประมาณ รองลงมาคือวางแผนอัตรากำลังให้สอดคล้องกับบริบทของงาน และวางแผนการบริหารงานการศึกษา สำหรับข้อที่มีระดับความจำเป็นต่ำสุดคือ จัดทำแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ในการลงโทษนักเรียน

1.2 องค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้โดยมีวิจัยเป็นฐาน พบว่า ในภาพรวมระดับความจำเป็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกคือ พัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน รองลงมาคือ ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สำหรับข้อที่มีระดับความจำเป็นต่ำสุดคือ พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.3 องค์ประกอบการบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า ในภาพรวมระดับความจำเป็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกคือ จัดทำรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ รองลงมาคือเงินส่งคลังให้ถูกต้องตามระเบียบกระทรวงการคลังและปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษาด้วยความอดทน สำหรับข้อที่มีระดับความจำเป็นต่ำสุดคือ ตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ

1.4 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร พบว่า ในภาพรวมระดับความจำเป็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกคือ พัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รองลงมาคือจัดหลักสูตรมุ่งเน้นให้นักเรียนอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยและจัดหลักสูตรมุ่งเน้นให้นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ สำหรับข้อที่มีระดับความจำเป็นต่ำสุดคือ จัดหลักสูตรมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

1.5 องค์ประกอบการพัฒนากระบวนการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณ พบว่า ในภาพรวมระดับความจำเป็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกคือ กำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณ รองลงมาคือวางแผนด้านงานพัสดุ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้เกิดประโยชน์โดยแท้จริง สำหรับข้อที่มีระดับความจำเป็นต่ำสุดคือ พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งรูปแบบที่มีความเหมาะสม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ การวางระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีตัวแปร จำนวน 59 ตัวแปร การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ โดยมีวิจัยเป็นฐาน มีตัวแปร จำนวน 6

ตัวแปร การบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ มีตัวแปร จำนวน 5 ตัวแปร การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร มีตัวแปร จำนวน 5 ตัวแปร การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณ มีตัวแปร จำนวน 5 ตัวแปร

3. การประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ตามที่ได้สรุปผลตามลำดับมาแล้วนั้น มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีโครงสร้างองค์ประกอบ มีจำนวน 5 องค์ประกอบคือ การวางระบบการบริหารและพัฒนางานอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ โดยมีวิจัยเป็นฐาน การบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณ การส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการและแหล่งเรียนรู้ สร้างและจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการทักษะในศตวรรษที่ 21 สร้างภาวะแวดล้อมแห่งการเรียนรู้สู่วิชาชีพที่ยั่งยืน จัดวางระบบบริหารการเงินและพัสดุให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่มาตรฐานและการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ สร้างความตระหนักและรับผิดชอบให้กับผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงในชุมชนหรือสังคม จัดกิจกรรมและโครงการที่บูรณาการทักษะในศตวรรษที่ 21 ออกแบบวิธีการเรียนรู้สู่มาตรฐานชาติและสากล ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่แนวปฏิบัติที่ดี การที่ผลการวิจัยได้ข้อสรุปเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันเป็นยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว อันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ผู้บริหารและครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 นั้นจะต้องเกิดจากการสร้างนวัตกรรมใหม่ เครื่องช่วยสมาชิกขององค์กรที่เน้นการกระจายอำนาจให้ความอิสระในการตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ [5]ที่ว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ และเมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1.1 องค์ประกอบการวางระบบการบริหารและพัฒนางานอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ จำนวน 59 ตัวแปรองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความจำเป็นได้ร้อยละ 37.367 เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด โดยภาพรวมระดับความจำเป็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกคือ จัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณ วางแผนอัตรากำลังให้สอดคล้องกับบริบทของงาน และวางแผนการบริหารงานการศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 39 กำหนดให้สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานตามมาตรา 34 (2) กำหนดให้ขอขยาย และภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน 4 ด้านคือการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งค่อนข้างจะครอบคลุมองค์ประกอบและตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบนี้คือจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณ วางแผนอัตรากำลังให้สอดคล้องกับบริบทของงาน และวางแผนการบริหารงานการศึกษา ที่กล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวกับการวางแผนงบประมาณ อัตรากำลัง และการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สัมมา ธนินิตย์ [6]ที่ว่า การวางแผนเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญมากที่สุดของกระบวนการบริหารจัดการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ คูทซ์ และ โอ ดอนเนลล์ (Koontz & O'Donnell) [7]ที่ว่า กระบวนการบริหารที่ดี ผู้บริหารองค์การต้องมีขั้นตอนการทำงานหรือการวางแผน (planning) ที่ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์การ และการปฏิบัติเพื่อให้การทำงานบรรลุผล ดังนั้นการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีแผนหรือระบบการบริหารและพัฒนางานอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ถือว่าสำคัญที่สุด

1.2 องค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้โดยมีวิจัยเป็นฐาน ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ จำนวน 6 ตัวแปร องค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความความแปรปรวนของระดับความจำเป็นได้ร้อยละ 4.116 เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอันดับที่ 2 โดยภาพรวมระดับความจำเป็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกคือ พัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ความสำคัญขององค์ประกอบนี้เป็นประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนโดยมีวิจัยเป็นพื้นฐาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญรองลงมา แต่เป็นกระบวนการนำสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา อันเป็นการนำสู่กระบวนการปฏิบัติจริงของผู้บริหารและครูตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาต้องให้ความสำคัญและตระหนักในประเด็นนี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ [8] ที่ว่างานวิชาการเป็นงานหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่จะต้องดำเนินการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ และการจัดดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดีและสามารถปฏิบัติได้ จึงต้องมีการจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและการส่งเสริมการจัดหลักสูตรและโปรแกรมการศึกษา ตลอดจนการวัดและประเมินผล ที่เป็นกระบวนการการตรวจสอบและวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนและผลการเรียนให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ จากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ว่าจัดการศึกษาของโรงเรียนต้องมีการเปลี่ยนผ่านในประเด็นที่เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ การจัดหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นองค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้โดยมีวิจัยเป็นฐาน จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในระดับต้น ๆ ที่สามารถอธิบายรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

1.3 องค์ประกอบการบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ จำนวน 6 ตัวแปร องค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความความแปรปรวนของระดับความจำเป็นได้ร้อยละ 3.364 เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอันดับที่ 3 โดยภาพรวมระดับความจำเป็นอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกคือ จัดทำรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ เงินส่งคลังให้ถูกต้องตามระเบียบกระทรวงการคลัง และปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษาด้วยความอดทน องค์ประกอบนี้นับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญไม่น้อย เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดำเนินการบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ด้วยดี นั่นคือสถานศึกษาต้องการบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การจัดสรรทรัพยากรทั้งคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ให้เหมาะสมและเพียงพอที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติตามแผน และแก้จุดปัจจัยต่างๆในการดำเนินการตามกระบวนการบริหารโรงเรียน การที่นำเอาทรัพยากรการบริหารทุกประเภทมาบูรณาการเพื่อดำเนินการให้การจัดการศึกษาเกิดสัมฤทธิ์ผลได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมยศ นาวิการ [9]ที่ว่า การบริหารเพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพนั้น มีทฤษฎี แนวคิด การบริหารที่หลากหลาย ซึ่งทฤษฎีระบบ เป็นทฤษฎีที่ทำให้นักบริหาร สามารถที่จะมองเห็นภาพรวมขององค์การทั้งหมดตามหน้าที่ที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมการบริหารปัจจัยนำเข้า (Inputs) ได้แก่ ทรัพยากรต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการกระบวนการบริหาร นั่นคือทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรทางการเงิน และข้อมูลที่ต้องใช้ในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ พิเศษสุทธิกุล [10]ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก พบว่า ในด้านการบริหารงบประมาณควรจัดงบประมาณนอกเหนือรายหัวแบบยืดหยุ่นตามความจำเป็น อย่างอิสระสามารถตรวจสอบได้ ดังนั้นองค์ประกอบการบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความสำคัญประการหนึ่งของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

1.4 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ จำนวน 5 ตัวแปร องค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความความแปรปรวนของระดับความจำเป็นได้ร้อยละ 2.823 เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอันดับที่ 4 ในภาพรวมระดับความจำเป็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกคือ พัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จัดหลักสูตรมุ่งเน้นให้นักเรียนอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยและจัดหลักสูตรมุ่งเน้นให้นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ปัจจุบันเป็นยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว อันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้อง

มีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อม ดังนั้นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีและการสื่อสารเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ และวรางคณา ทองนพคุณ [11] ที่ว่าการเรียนรู้ ในปัจจุบัน จำเป็นที่จะต้องกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบ และแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียนเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช [12] ที่ว่าทักษะของผู้เรียนทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญทักษะหนึ่งของผู้เรียนได้แก่ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ดังนั้นองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร จึงมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

1.5 องค์ประกอบการพัฒนาาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณ ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ จำนวน 5 ตัวแปร องค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความจำเป็นได้ร้อยละ 2.807 เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอันดับที่ 5 โดยภาพรวมระดับความจำเป็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกคือ กำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณ วางแผนดำเนินงานพัสดุ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่ใช้งานได้มีประสิทธิภาพ และบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้เกิดประโยชน์โดยแท้จริง ทั้งนี้การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ โดยต้องประยุกต์ใช้ ทฤษฎี แนวคิดและรูปแบบการบริหารอื่นๆ โดยเฉพาะการบริหารจัดการระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อให้สถานศึกษาเกิดคุณภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ลีวีน (Levine) ที่ว่า คุณค่าของผู้นำอยู่ที่ความสามารถในการปรับตัว มีการเรียนรู้ และการตอบสนองเชิงบวก เป็นผู้นำในศตวรรษที่ 21 ควรมีลักษณะที่สำคัญหลายประการจึงจะสามารถนำองค์การไปสู่การเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะสามารถพัฒนาการใช้ระบบการนำในทุกระดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Fryer [13] ที่ได้ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของสหราชอาณาจักร ที่ว่าการเข้าถึงสารสนเทศเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อความทันสมัย การเข้าถึงข้อมูล ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ความถูกต้องของข้อมูล การมีข้อมูลจำนวนมากและแม่นยำ เป็นรากฐานส่งเสริมการนำยุทธศาสตร์ต่างๆ ไปใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ประกอบด้วย 16 องค์ประกอบ และตัวแปรในทุกองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.668 - 0.952 สามารถอธิบายความแปรปรวนสะสมทั้งหมดได้ร้อยละ 83.358 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรวมอยู่ระหว่าง 1.681- 48.577 เรียงตามลำดับน้ำหนักองค์ประกอบรวมคือ การวางระบบการบริหารและพัฒนางานอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน, การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ โดยมีวิจัยเป็นฐาน, การบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ, การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร, การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณ, การส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการและแหล่งเรียนรู้, สร้างและจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี, จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการทักษะในศตวรรษที่ 21, สร้างสภาวะแวดล้อมแห่งการเรียนรู้สู่วิชาชีพที่ยั่งยืน, จัดวางระบบบริหารการเงินและพัสดุให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า, สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่มาตรฐานและการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ, สร้างความตระหนักและรับผิดชอบให้กับผู้เรียน, ส่งเสริมการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงในชุมชนหรือสังคม, จัดกิจกรรมและโครงการที่บูรณาการทักษะในศตวรรษที่ 21, ออกแบบวิธีการเรียนรู้สู่มาตรฐานชาติและสากล และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่แนวปฏิบัติที่ดี ทั้งนี้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 เป็นรูปแบบสิ่งที่ดีแสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์ของปัจจัยตัวแปรหรือองค์ประกอบของสิ่งที่ศึกษา ซึ่งอธิบายคุณลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อทำให้เราได้เข้าใจความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนของปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้ง่ายขึ้น โดยให้รายละเอียดทุกแง่มุม ผ่านกระบวนการทดสอบอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความแม่นยำและเชื่อถือได้ การที่ได้ข้อสรุปหรือผลการวิจัยเช่นนี้ เนื่องมาจากว่าผู้วิจัยได้ทำการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องการบริหารสถานศึกษา และหลักการบริหารในศตวรรษที่ 21 แนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แนวคิดของเครือข่ายองค์การความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 และวิธีการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 จึงทำให้ได้องค์ประกอบทั้ง 16 องค์ประกอบของรูปแบบดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด

ของคีฟ (Keeves) [14]ที่ว่า รูปแบบเป็นสิ่งที่แสดงโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งที่ศึกษา เพื่อช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ง่ายขึ้น โดยอาจแสดงออกมาในรูปของแผนภาพทางความคิดด้วยภาษาหรือสัญลักษณ์ และยังสอดคล้องกับ ชัยพร สกฤพนารักษ์ [15]ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารโรงเรียนสองภาษาสำหรับประเทศไทย พบว่า องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนสองภาษาสำหรับประเทศไทย มีจำนวน 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การประเมินผล การบริหารกิจการนักเรียน การบริหารงานบุคคล การบริหารวิชาการ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การประกันคุณภาพการศึกษา และการบริหารทั่วไป เช่นเดียวกับ นริสนันท์ เดชสุระ [16]ที่ศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิตปฐมวัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนสาธิตปฐมวัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มี 9 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมทางการศึกษาปฐมวัย ด้านโครงสร้างการบริหารและการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาครูปฐมวัยมืออาชีพ ด้านผู้บริหารมืออาชีพ ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน ด้านการเป็นหน่วยร่วมผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านการวิจัยของการศึกษาปฐมวัย ด้านการบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น จะเห็นว่าองค์ประกอบของรูปแบบจะเกี่ยวข้องกับการวางระบบหรือแผนในการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่างมีส่วนร่วม รวมทั้งร่วมมือในการพัฒนาวิชาการและแหล่งเรียนรู้หลักสูตร เพื่อให้การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้สิ่งสำคัญที่เป็นปัจจัยเอื้อหรือสนับสนุนเป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณ ระบบข้อมูลและสารสนเทศ ตลอดจนการจัดหาและใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีในการบริหารจัดการศึกษา

3. การประเมินตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ทั้งนี้รูปแบบแสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์ของปัจจัยตัวแปรหรือองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ ผ่านกระบวนการตรวจสอบทางสถิติโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ด้วยวิธีการสกัดปัจจัยและผ่านการพิจารณาตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิ (Face Validity) ที่มีความตรงเชิงพินิจ เพื่อให้เกิดความแม่นยำและเชื่อถือได้ ที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้เพราะว่า ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการบริหารสถานศึกษา ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และหลักการบริหารในศตวรรษที่ 21 แล้วนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย จึงทำให้ได้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ที่มีความแม่นยำ เชื่อถือได้ รวมทั้งมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในการที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นริสนันท์ เดชสุระ [16]ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิตปฐมวัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิตปฐมวัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นรูปแบบที่สำคัญ 9 องค์ประกอบมีความถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับ ศักดา พันธุ์เพ็ง [17]ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเป็นประเด็นเกี่ยวกับ การวางระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ดังนั้นหน่วยงานในระดับนโยบายจำเป็นต้องกำหนดนโยบายมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และได้รับความร่วมมือจากผู้ใช้นโยบาย และในหน่วยงานระดับปฏิบัติในการกำหนดแผน หรือวางระบบขั้นตอนปฏิบัติงานก็ต้องดำเนินการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 มีจำนวน 16 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์และสำคัญสำหรับการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 หน่วยงานในระดับปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือปรับใช้

บางองค์ประกอบที่สอดคล้องกับปัญหาหรือบริบทของสถานศึกษาได้ เพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐาน และบรรลุเป้าหมายการศึกษาของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ครั้งนี้ การประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ในความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นการตรวจสอบความตรงเชิงพินิจ (Face validity) ควรมีการศึกษาวิจัยโดยทำการตรวจสอบการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis)

2. การวิจัยรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ครั้งนี้ เป็นรูปที่แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์ของปัจจัยตัวแปรหรือองค์ประกอบที่เป็นการนำเสนอโมเดล (Purpose model) ควรมีการวิจัยเพื่อนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ไปทดลองใช้จริงการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2558). *แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- [2] รสสุคนธ์ มกรมณี.(2555). *บทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคไร้พรมแดน: บริหารการศึกษาสู่คุณภาพสากล*. กรุงเทพฯ: พลัส พลัส ครีเอเทอร์.
- [3] เกียรติศักดิ์ ชัยยามะ.(2555). *การจัดการเรียนรู้เพื่อรองรับศตวรรษที่ 21: แนวคิดทักษะแห่งอนาคตคุณลักษณะที่เด็กและเยาวชนพึงมีในโลกยุคใหม่*. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2555, จาก <http://01162611.blogspot.com/p/21st-century-skills.html>
- [4] Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sampling size for research activities. *Journal for Education and Psychological Measurement*,30(3), 607-610.
- [5] ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- [6] สัมมา ธนิตย์.(2553). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- [7] Koontz, H., & O'Donnell, C. (1972). *Principal of management: An analysis of managerial function*. New York: McGraw-Hill Book.
- [8] ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- [9] สมยศ นาวิการ. (2544). *การบริหารเพื่อความเป็นเลิศ(พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ. บรรณกิจ.
- [10] สมศักดิ์ พิเศษสุทธิกุล. (2550). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- [11] ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ และ วรางคณา ทองนพคุณ. (2555). *การอบรมเชิงปฏิบัติการทักษะแห่งอนาคตใหม่ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- [12] วิจารย์ พานิช. (2555). *วิธีการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสตรีศึกษาวิจัย.
- [13] Fryer, R. H., (2000). *Strategy of lifelong education in 21st century: England*. Retrieved from www.ed.gov/pubs/OR/ConsumerGuides/baseman.html
- [14] Keeves, J. P. (1988). *Model and model building*. London: Pergamon.
- [15] ชัยพร สกุลพนารักษ์. (2552). *รูปแบบการบริหารโรงเรียนสองภาษาสำหรับประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [16] นริสรานันท์ เดชสุระ. (2552). *รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- [17] ศักดา พันธุ์เพ็ง. (2555). รูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.